

De Lijkwade van Turijn: mysterieus fenomeen

Voor dé pelgrimtrekker van dit decennium bent u helaas te laat. U zult 8 jaar moeten wachten op een volgende kans om hiervoor af te reizen naar Turijn. Meer dan twee miljoen mensen veroverden tussen 12 april en 23 mei 2010 wel een reisbewijs naar de Noord-Italiaanse stad. Ze gingen niet omdat er Fiatjes in de aanbieding waren! Ze namen de moeite lang in de rij te staan voor een kerk om eenmaal binnen een paar minuten de Lijkwade van Turijn van heel dichtbij te kunnen bekijken. Wat zagen ze daar en wat bewoog hen?

De Lijkwade van Turijn is een lange witlinnen doek. Ooit is die gebruikt om iemand in te begraven. Toen de doek later werd opgevouwen, waren de bloedsporen en de afdrukken van het lichaam zichtbaar. Het is een uniek voorwerp op de wereld. Temeer omdat ervan wordt gezegd dat het de doek is, die bij de begrafenis van Jezus is gebruikt. Dat zou betekenen dat het bloed én de afdruk rechtstreeks van het lichaam van Jezus komen.

Wat zegt de wetenschap hierover?

Vanaf de jaren zeventig in de vorige eeuw is er een serieus wetenschappelijk onderzoek gaande naar de herkomst van dit doek. Dat heeft al veel gegevens opgeleverd. Het bloed is echt bloed, type AB. De afdruk is vanuit een dood lichaam ontstaan. De desbetreffende persoon, een man, was ongeveer 1,80 lang, woog ongeveer 85 kilo en was tussen de 30 en 40 jaar oud en was van Joodse herkomst.

In het weefsel zitten plantenpollen die afkomstig zijn uit Frankrijk, Turkije en Israël. Bij de voeten en knieën vond men sporen van een vrij zeldzame soort aragonietgruis, die ook in de straten van Jeruzalem voorkomt. Weefwijze en naaiwijze zijn typerend voor een Joodse herkomst uit de eerste eeuw.

Eeuwenlang werd de doek bewaard in Edessa, het huidige Urfa in Turkije. Al in de zesde eeuw werd daar de afdruk van het gezicht nageschilderd om iconen van Jezus te maken. Een ooggetuigenverslag uit het jaar 944 vertelt hoe deze doek als relikwie plechtig Constantinopel (nu Istanbul) werd binnengedragen.

Die stad werd in 1204 geplunderd door westerse kruisvaarders. Zij brachten de veroverde schatten, waaronder de Lijkwade, naar Frankrijk. Deze duikt op in het dorpje Lirey en bevindt zich later in Chambéry, waar de doek wordt geschonden door vuur en water bij een brand in 1532. Sinds 1578 is de Lijkwade in Turijn. Deze lijst met feiten kan nog verder worden aangevuld. Dit alles bij elkaar maakt het hoogstwaarschijnlijk dat we inderdaad met de grafdoek te maken hebben, die van Jezus is geweest.

Wat vindt de Kerk van het wetenschappelijk onderzoek?

De katholieke Kerk spoort dit wetenschappelijk onderzoek aan en werkt eraan mee. Zolang dit geen definitief oordeel kan geven, zal de Kerk zich ook niet definitief uitspreken. Buiten het wetenschappelijk circuit circuleren echter allerlei hypothesen. Deze variëren van de mening dat Leonardo Da Vinci de maker is tot en met de bewering dat de afbeelding bewijst dat Jezus niet echt dood was. Tegenover het serieuze onderzoek houden deze beweringen geen van alle stand. Ook de C-14 meting niet, uit 1988, die de oorsprong van het doek dateerde in de Middeleeuwen. Deze slecht voorbereide meting werd uitgevoerd op een te sterk vervuild stukje van de Lijkwade en is daarmee onbetrouwbaar gebleken.

Wat is er precies te zien in Turijn?

De Lijkwade is vooral een voorwerp om naar te kijken (zie foto). Het is een lang smal doek van 1,13 bij 4,40 meter. Wat als eerste opvalt, zijn de sporen van de brand uit 1532, in de vorm van 'kiezen'. Daartussen is de afdruk van het lichaam te zien, de voorkant en de achterkant. Door er langer naar te kijken wordt de afbeelding duidelijker. Bij de voorzijde is het gezicht goed herkenbaar, evenals de samengevouwen armen en een bloedspoor op een van de polsen. Op de achterzijde vallen vooral de 'geselingwonden' op over het hele lichaam en onderaan de afdruk van de voetzolen met bloedsporen. Door nog eens de afbeelding langs te gaan, komen andere details naar voren: op het voor- en achterhoofd de bloedsporen van scherpe doornen, in de linkerzijde een gapende wonde met de golf bloed die over de rugzijde verder loopt en de naar elkaar toegebogen knieën. De afbeelding heeft geen contouren en lijkt daarmee altijd wat te ontsnappen aan onze blik. De bloedsporen kleuren na zoveel eeuwen rood-violet en de afbeelding is sepia-achtig.

Wat laten fotonegatieven zien?

In 1898 werden de eerste foto's van de doek gemaakt en de fotograaf Secondo Pia ontdekte dat de negatieven een prachtig beeld gaven. Dat lag voor de hand: als afdruk is de afbeelding zelf een negatief. Het negatief van het negatief haalt iets van het oorspronkelijke lichaam naar voren. Juist de negatief-afdrukken maken de afbeelding veel harmonieuzer, zeker die van het gezicht (zie foto's).

In de jaren zeventig ontdekten wetenschappers, dat de afbeelding ook 3-D eigenschappen heeft. Bovendien zagen ze dat de afdruk aan de uiterste oppervlakte zit. Deze is dus beslist niet geschilderd, ingebrand of door zweet ontstaan. Een kortstondige energie-overdracht van het lichaam op het doek verklaart de afbeelding nog het beste.

Niemand heeft iets dergelijks nog kunnen nabootsen op een manier die beantwoordt aan alle eigenaardige eigenschappen van deze afbeelding. Bovendien geven de afbeelding en de bloedsporen geen elke aanwijzing voor wat er met het lichaam is gebeurd. Was het lichaam vergaan, dan was ook het linnen vergaan. Was het lichaam uit de doek weggehaald, dan zou dat te zien moeten zijn in vervormingen bij de bloedsporen. Geen van beide is gebeurd. Wat dan wel? Uiterst merkwaardig is, dat de afdruk een beetje vervormd is. Ze lijkt ontstaan te zijn vanuit het lichaam op een moment dat het doek iets gestrekt werd. De Lijkwade is dus echt een mysterieus fenomeen. Menig wetenschapper en 'hobbyist' komt er niet meer van los, wanneer hij eenmaal weet welke raadsels nog om beantwoording vragen.

Is het een icoon van de gekruisigde en verrezen Heer?

De afbeelding van de Lijkwade is een directe illustratie van het lijden, sterven en begraven van Jezus. Wat we daarover in de Evangelieën lezen, is hier te zien. De evangeliewoorden krijgen een indringende betekenis door de sporen op de Lijkwade. De doornenkroon blijkt een doornenkap te zijn geweest over het hele hoofd heen. En het is op basis van deze afbeelding dat artsen ontdekten hoe gruwelijk de dood aan een kruis is. Het gaat niet om een stil hangen tot de dood erop volgt. Het lichaam van de gekruisigde wordt door wrede stuiptrekkingen op en neer bewogen in een constante strijd tegen ondragelijke pijnen in armen, borst en benen.

Wie had ooit kunnen denken dat de zijdewonde van Jezus na te meten zou zijn en de golf van 'bloed en water' (Johannes 19, 34) zichtbaar zou blijven op doek, de eeuwen door. Jozef van Arimathea 'nam het lichaam mee, wikkelde het in een zuiver linnen doek en legde het in het nieuwe rotsgraf dat hij voor zichzelf had laten uithouwen.' (Matteüs 27, 59) Draagt de Lijkwade ook een spoor van de verrijzenis in zich? Zou het moment van de verrijzenis niet het moment geweest kunnen zijn dat de afbeelding ontstaan is op een doek die dan langzaam in elkaar zeeg?

Is het bewijsmateriaal voor de Kerk?

Jezus' gelaat op de Lijkwade is sereen en vredig. Paus Benedictus citeerde toen hij in Turijn was, een kerkvader: 'De Koning slaapt'. Maar dan wel om weer te ontwaken. Jezus is dood, maar dan wel om weer te verrijzen. Van dit gezicht gaat een stille troost uit, dat de dood en het kwaad niet het laatste woord hebben. De afbeelding van de opengevouwen Lijkwade wil niet zozeer bewijzen, maar vooral verwijzen naar Jezus die het Leven en de Verrijzenis is. Daarom kwamen meer dan twee miljoen mensen naar Turijn. Daarom zijn er ontelbaren over de wereld, die steeds weer opzien naar dit gezicht en deze afbeelding. Bij de Lijkwade past dit woord van Jezus uit de Openbaringen (1,18): 'Ik was dood, maar zie ik leef.'

Door: pastoor Jeroen Smith